

Sławomir Pawlak

**NOWE STANOWISKA DOSTOJKI LAODYCE *ARGYNNIS LAODICE*
(PALLAS, 1771) (LEPIDOPTERA: NYMPHALIDAE)
W OKOLICACH WIERUSZOWA (WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE)**

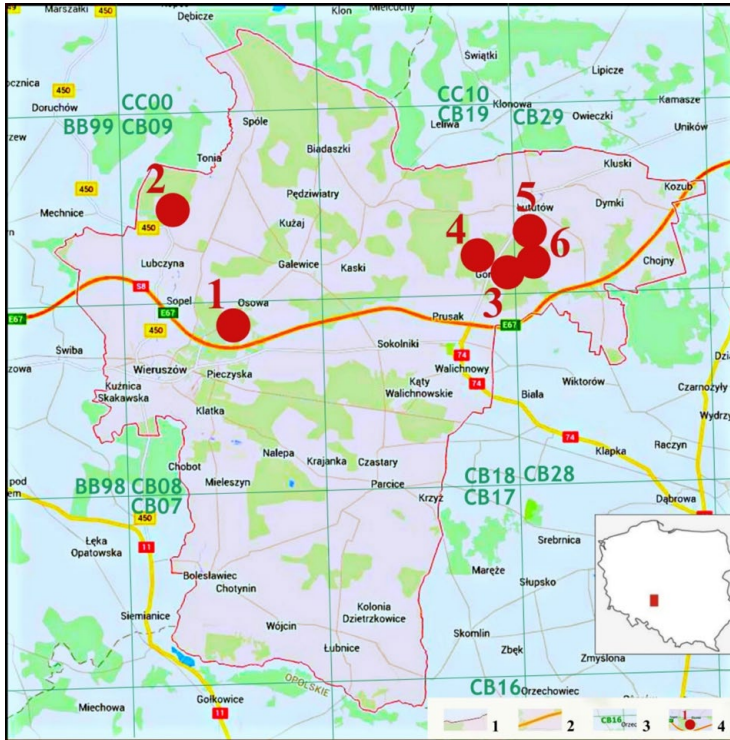
**New records of *Argynnis laodice* (Pallas, 1771)
(Lepidoptera: Nymphalidae) in the Wieruszów area (Łódź voivodeship)**

Jedną z większych naszych dostojek jest dostojka laodyce *Argynnis laodice* (Pallas, 1771), która posiada rozpiętość skrzydeł 52-62 mm (Buszko i Masłowski 2015). Zasięg tego gatunku rozciąga się od środkowej Europy po Japonię. W Polsce do niedawna był spotykany głównie w północnej i wschodniej części kraju (Buszko i Masłowski 2015). W ostatnich latach zauważalna jest ekspansja gatunku w kierunku zachodnim, zwłaszcza na południu Polski (Buszko i Masłowski 2015, Warecki 2021), czego efektem jest odnotowanie jego występowanie na terenie już 15 województw. Świadczą o tym, choć nadal nieliczne, obserwacje dokonane w latach 2010-2024 z terenu następujących województw: łódzkiego, gdzie został wykryty na jednym stanowisku położonym na terenie torfowisk w okolicach Dworca Żabieniec w Łodzi (Sobczyk i in. 2018) oraz ponownie w roku 2024 (www.lepidoptera.eu); opolskiego z okolic miejscowości Murów w roku 2010 (Blaik 2016), na odcinku Prędocin – Stobrawa w powiecie brzeskim w roku 2015 (Regner i Malkiewicz 2018), okolic Jełowa w roku 2019 w powiecie opolskim i okolic Przychodu w powiecie nyskim w latach 2023-2024 (informacja od M. Pielota); wielkopolskiego z okolic Rybina w powiecie ostrzeszowskim w roku 2013 i Michałkowa w powiecie ostrowskim w roku 2021 (www.lepidoptera.eu); lubuskiego, gdzie znany jest jedynie z kilku stanowisk, z tego dwóch w okolicach Tuplic i Brodów w powiecie żarskim (Czechowski i in. 2023).

W czasie obserwacji terenowych prowadzonych w latach 2020-2022 na obszarze powiatu wieruszowskiego, położonego w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego, na obszarze Kotliny Grabowskiej i Wysoczyzny Złoczewskiej (Macias i in. 2021), wykryto sześć nowych, dotychczas nieznanych, stanowisk *A. laodice*. Dokumentacja fotograficzna obserwacji znajduje się w zbiorach autora.

Poniżej przedstawiono listę stanowisk podając numer stanowiska, kwadrat UTM, najbliższą miejscowość i współrzędne geograficzne oraz ogólny opis środowiska występowania i wyniki dokonanych obserwacji (ryc. 1):

1. CB08 – Górka Wieruszowska, gm. Wieruszów, N 51°18'28,02" E 18°12'21,00", brzeg rozległego, głębokiego wyrobiska, zalanego wodą, którego brzegi porośnięte były przez pojedyncze krzewy wierzby *Salix* sp. (fot. 1), 20 VIII 2020, 1♀ żerująca na kwiatach nawłoci *Solidago* sp.

Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk dostojki laodyce *Argynnis laodice* (Pallas, 1771) na terenie powiatu wieruszowskiego: 1 – granica powiatu wieruszowskiego, 2 – drogi, 3 – kwadraty UTM, 4 – stanowiska (cyfry odpowiadają numerom stanowisk w tekście).

Fig. 1. Distribution of the sites of *Argynnis laodice* (Pallas, 1771) in the Wieruszów district: 1 – border of the Wieruszów district, 2 – roads, 3 – UTM squares, 4 – sites (the numbers correspond to the site numbers in the text).

2. CB09 – Mieczków, gm. Wieruszów, N 51°23'16,36" E 18°09'46,54", skupisko kwitnących roślin ostu polnego *Cirsium arvense* znajdujące się przy skraju lasu na terenie kompleksu łąk, turzycowisk i torfowisk niskich, 5 VII 2022, 1♂, siedzący, zapewne z powodu złych warunków pogodowych spowodowanych opadami deszczu, na liściach uczepu *Bidens* sp. Ponadto na stanowisku stwierdzono następujące gatunki motyli dziennych: rojnik morfeusz *Heteropterus morpheus*, karłatek kniejnik *Ochlodes sylvanus*, przeplatka atalia *Melitaea athalia* i przestrojnik trawnik *Aphantopus hyperantus*.

3. CB19 – Siedliska, gm. Sokolniki, N 51°20'38,24" E 18°24'36,83", ziołorośla porastające brzeg lasu liściastego i wilgotnego zrębu wzdłuż rowu i duktu leśnego w otulinie rezerwatu przyrody Ryś (fot. 2), 25 VIII 2021, 2♀♀ żerujące na kwiatach sadzka konopiastego *Eupatorium cannabinum* i na krwawniku *Achillea* sp. Ponadto obserwowano inne motyle dzienne: dostojka malinowiec *Argynnis paphia*, dostojka latonia *Isorria lathonia* i rusałka ceik *Polygonia c-album*. Zauważono, że pomimo iż w pasie roślinności występowały również skupiska nawłoci *Solidago* sp., na których licznie żerowały osobniki dostojki malinowca, to dostojki laodyce żerowały wyłącznie na sadzcu konopiastym i na krwawniku.

Fot. 1. Wyrobisko, Górka Wieruszowska (CB08) (stanowisko 1), 20 VIII 2020 (fot. S. Pawlak).
Photo 1. Aggregate quarry, Górka Wieruszowska (CB08) (site 1), 20 August 2020 (photo by S. Pawlak).

Fot. 2. Otulina rezerwatu Ryś, Siedliska (CB19) (stanowisko 3), 25 VIII 2021 (fot. S. Pawlak).
Photo 2. The buffer zone of the Ryś Reserve, Siedliska (CB19) (site 3), 25 August 2021 (photo by S. Pawlak).

4. **CB19 – Siedliska**, gm. Sokolniki, N 51°20'43,55" E 18°24'15,64", nieużytkowane dawne śródleśne pastwisko na skraju fragmentu lasu liściastego, gdzie w miejscu wilgotnym występowało skupisko sadzka konopiastego, a w miejscu przesuszonym skupiska nawłoci późnej, 25 VIII 2021, 1 ♀ żerująca na kwiatach sadzka konopiastego, a następnie nawłoci *Solidago* sp. W miejscu tym ponadto stwierdzono występowanie dostojki latonii *Issoria lathonia*, czerwoczyzka uroczka *Lycaena tityrus*, pazika brzozowca *Thecla betula* i modraszka ikara *Polyommatus icarus*.

5. **CB29 – Młynek**, gm. Lututów, N 51°21'28,89" E 18°24'56,51", roślinność zielna porastająca skarpgę przy brzegu ciekłu Rybki, w otoczeniu łąk i w pobliżu brzegu kompleksu leśnego, 14 VII 2020, 1 ♀ żerująca na kwiatach krwawnika *Achillea* sp. (fot. 3).

6. **CB29 – Siedliska**, gm. Sokolniki, N 51°21'02,68" E 18°25'03,81", porośnięta wrzosem pospolitym *Calluna vulgaris* i krzewami kruszyny pospolitej *Frangula alnus* grobla śródleśnych zbiorników, otoczonych wilgotnym borem sosnowym, 25 VII 2021, 1 ♂ żerujący na kwiatach kruszyny pospolitej *Frangula alnus*, na stanowisku tym obserwowano również modraszka idasa *Plebejus idas*.

Przedstawione obserwacje z okolic Wieruszowa jednoznacznie potwierdzają zauważoną w ostatnich latach ekspansję dostojki laodyce. Wcześniejsze badania nad fauną motyli dziennych na terenie powiatu wieruszowskiego prowadzone w latach 2007-2018 doprowadziły do stwierdzenia 64 gatunków, spośród których było pięć gatunków dostojek, to jest: dostojka malinowiec *A. paphia*, dostojka aglaja, *A. aglaja*, dostojka latonia *Issoria lathonia*, dostojka ino *Brenthis ino* i dostojka selene *Boloria selene*, natomiast dostojki laodyce w tym okresie nie wykryto (Żurawlew i in. 2011, Pawlak i Wilżak 2012, Pawlak 2017, 2020).

Fot. 3. Samica dostojki laodyce *Argynnis laodice*, Młynek (CB29) (stanowisko 5), 14 VII 2021 (fot. S. Pawlak).

Photo 3. Female of *Argynnis laodice*, Młynek (CB29) (site 5), 14 July 2021 (photo by S. Pawlak).

Dopiero w trakcie dalszych badań prowadzonych na tym terenie, po raz pierwszy w roku 2020, stwierdzono dostojkę laodyce w okolicach Młynka, gm. Lututów, a następnych 5 stanowisk wykryto w latach 2021-2022. Miejsca obserwacji, oprócz jednego z okolic Górki Wieruszowskiej, znajdowały się na terenach łąkowo-torfowiskowych w obrębie wilgotnych fragmentów skraju kompleksu leśnego, dukcie wzdłuż wilgotnego zrębu, brzegu cieku wodnego przepływającego w pobliżu brzegu kompleksu leśnego i na grobli śródlęsnych zbiorników, a więc w środowiskach charakterystycznych dla występowania omawianego gatunku (Buszko i Masłowski 2015). Może to wskazywać na powstanie populacji lęgowej w rejonie kompleksu leśnego koło Siedlisk i Młynka, gdzie go wykryto na czterech stanowiskach oraz w okolicach Mieczkowania, gdzie powszechnie występował fiołek błotny *Viola palustris* będący rośliną żywicielską gąsienic. Ponadto obserwacji dokonano pomiędzy 14 lipca a 25 sierpnia, czyli w czasie obejmującym większość okresu występowania imago tego gatunku (Buszko i Masłowski 2015). Motyle zwykle żerowały na sadźcu konopiastym i krwawniku, ale również na kruszynie pospolitej oraz nawłoci. Natomiast stwierdzenie pochodzące z terenu wyrobiska położonego k. Górki Wieruszowskiej dotyczy osobnika pobierającego nektar z kwiatów rosnącej tu kępy nawłoci, który zapewne migrował przy końcu okresu występowania imago.

W trakcie badań nie stwierdzono zagrożeń dla gatunku, jednak w kolejnych latach należy monitorować los wykrytych stanowisk, aby ocenić ich stabilność.

LITERATURA

- BLAIK T. 2016. Przyczynek do poznania fauny motyli większych (Macrolepidoptera) południowej Polski. *Acta entomologica silesiana* 24, 3: 31-42.
- BUSZKO J. 2017. Nymphalidae. [W:] BUSZKO J., NOWACKI J. (Red.). A Distributional Checklist of the Lepidoptera of Poland. *Polish Entomological Monographs* 13: 93-96.
- BUSZKO J., MASŁOWSKI J. 2015. Motyle dzienne Polski. Wydanie II. Wydawnictwo Koliber, Nowy Sącz.
- CZECHOWSKI P., DUBICKA-CZECHOWSKA A., GAJDA K., MLECZAK M., ORZECZOWSKI R., RYCHŁA A. 2023. Wybrane grupy owadów – ważki, motyle, prostoskrzydłe, błonkówki. [W:] Gabryś G., Jarzak L., Maciantowicz M. (Red.). W krainie sosny. Leśny Kompleks Doświadczalny „Bory Tucholskie”, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra: 296-324.
- MACIAS A., BRÓDKA S., KUBACKA M., MAJCHROWSKA A., PAPIŃSKA E., BADORA K., KOT R., ANDRZEJWSKI L. 2021. Nizina Południowielkopolska (318.1-2). [W:] RICHLING A., SOLON J., MACIAS A., BALON J., BORZYSZKOWSKI J., KISTOWSKI M. (Red.). Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań: 227-244.
- PAWŁAK S. 2017. Występowanie motyli z rodzaju *Phengaris* (= *Maculinea*) w dolinie górnej Prosnny. *Chrońmy Przyrodę Ojczyzn* 73, 1: 49-56.
- PAWŁAK S. 2020. Motyle dzienne (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea) okolic Wieruszowa (Nizina Południowielkopolska). *Przegląd Przyrodniczy* 31, 1: 84-99.
- PAWŁAK S., WILŻAK T. 2012. Walory przyrodnicze torfowisk „Pastwa” w dolinie środkowej Prosnny. *Przegląd Przyrodniczy* 23, 1: 3-20.
- REGNER J., MALKIEWICZ A. 2018. Pierwsze stwierdzenie dostojki laodyce *Argynnis laodice* (Pallas, 1771) (Lepidoptera: Nymphalidae) na Dolnym Śląsku. *Przyroda Sudetów* 21: 123-126.
- SOBCZYK R., PABIS K., WIECZOREK G. 2018. Motyle dzienne Łodzi. Towarzystwo Przyjaciół Ogrodu Botanicznego: 78.
- WARECKI A. 2021. Motyle dzienne Polski. Atlas bionomii. Wydawnictwo Koliber, Nowy Sącz: 89.
- ŻURAWLEW P., MILECZAREK S., PAWŁAK S., BARTUZI J. 2011. Nowe dane o rzadko spotykanych motylach dziennych (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea) Wielkopolski i ziemi wieluńskiej. *Przegląd Przyrodniczy* 22, 1: 97-107.
- www.lepidoptera.eu (Motyle Europy). Dostęp 25.11.2024.

Summary

In the years 2020-2022, six new locations of *Argynnis laodice* (Pallas, 1771) were identified in the southwestern part of Łódź Voivodeship, around Wieruszów. At site No. 1 near Górka Wieruszowska (CB08), the butterfly was detected at an aggregate quarry. Meanwhile, at sites No. 2 near Mieczkowie (CB09), and No. 3, 4, and 6 near Siedliska (CB19 and CB29), as well as at site No. 5 near Młynek (CB29), it occurred in habitats characteristic of the species, i.e. meadow-peatbog areas within moist fragments of a forest complex edge, a path running along a clear-cut area, a bank of watercourse flowing along the forest edge, a forest water body embankment, and on tall herbs growing on the bank of the Rybki stream.

Adres autora: / Author's address:

Sławomir Pawlak
ul. Konopnickiej 15, 98-400 Wieruszów
e-mail: slawieru@interia.pl